

הכוונה המعقבת בתפילה שמונה עשרה*

א

הכוונה בברכה ראשונה מעכבת

כתב השולחן ערוך (או"ח סי' ק"א סע"י א) "המתפלל צריך שכיוון בכל הברכות, ואם אינו יכול לכיוון בכולם, לפחות יכוין באבות, אף על פי שכיוון בכל השאר, יחוור ויתפלל". והרמ"א שם הוסיף וכותב ז"ל "והאידנא אין חווין בשבייל חסרון כוונה, שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוין, אם כן למה יחוור", ע"כ. ומבוואר דהכוונה בתפילה שמונה עשרה מעכבת רק בברכה ראשונה בלבד.

חידשו של הגרא"ח צצ"ל בדעת הרמב"ם دقונות 'כעומד לפני המלך' מעכבת בכל התפילה

אכן ידוע מה שכתב מרן הגרא"ח הלוי צצ"ל (פ"ד מהלכות תפילה) בדעת הרמב"ם, שככל החילוק בין ברכה ראשונה לשאר ברכות הוא רק בכוונת פירוש התיבות, דבזה אין הכוונה מעכבת בשאר ברכות, אבל בכוונת שהוא עומד לפני ה', זהה אין חילוק בין ברכה ראשונה לשאר ברכות, ובכל הברכות מעכבת כוונה זו, דבלא זה חסר ב"מעשה התפילה" והרי הוא כמתעסק בעליםא. וככלשונו "שכונת זו אינה מדין כוונה רק שהוא עצמו מעשה התפילה, ואם אין לבו פניו ואין רואה את עצמו שעומד לפני ד' ומתפלל אין זה מעשה תפילה, והרי הוא בכלל מתעסק דין דין מעשה", עכ"ז.

* עניין זה עוסק בעיקר בגדרי הלכה ולא בענייני אגדה, ומ"מ העתקנוו כאן כיון שהלימוד בו מעורר את הלב אודות חותמת הכוונה בשמרו"ע.
מאמר זה נערך ונלקט מתוך מועדים וזמנים ח"א סי' ט, הלכות הגרא"ם ומנהגיו פ"ט, תשוכות והנהגות ח"ד סי' ב"ז, כ"ח.

כוונת התפילה

๔ קג

๖๖ כמה הערות והשגות בזה

אמנם מדברי החינוך (מצווה תל"ג) נראה להדיא לא כן, שהחינוך כתוב דגם בברכה ראשונה אין מעכבר כוונת פירוש המילות אלא בעין לעיכובא רק שידע שהוא עומד לפני ה', שכותב שם "מה שהזהירו אותנו בכוונת הלב הרבה בתפילה, יותר בברכה הראשונה, עניין הכוונה זו שיתן האדם אל לבו שלפני ה' הוא מתפלל ואליו הוא קורא, ויפנה מחשבתו מכל שאר מחשבות העולם וייחד אותה על זה", עכ"ז. והרי מבואר בדבריו שדווקא בברכה ראשונה בעין לעיכובא שיכoon שהוא עומד לפני ה', אבל בשאר ברכות אין צורך לעיכובא שיכoon שהוא עומד לפני ה'.

ובפשטו כך מוכח, שהלא אי נימא כהגר"ח שם מסיח דעתו מהיותו עומד לפני ה' הוי כמתעסק שלא התפלל כלל, א"כ היאר נתר בזה"ז להתפלל. והלא הבאנו דברי הרמ"א שבזמןינו אין אלו מכובנים, ואם מסיח דעתו מהיותו עומד לפני ה' במשך ברכה אחת או יותר, הרי הוא כמתפלל "מקצת תפילה" ואסור לו להתפלל.

וביותר יש להוכיח להדיא מדברי הירושלמי בברכות (פ"ב ה"ד, והובא בתוס' בר"ה טז: ד"ה ועיון) על כמה אמראים שהיעידו על עצמן שלא היו מכובנים בתפילת שמונה עשרה מרוב טרdotיהם בלימוד התורה, ועוד איתא שם על ר' מתניה שהחזק טיבותא לנפשיה שבגינו ל'מודים' היה כורע מעצמו אע"פ שבראשו היה

ב

לכל התפילה
אם בתחילת התפילה כיוון שהוא עומד לפני המלך הרי זו מועיל

יע"ב נראה שם בתחילת התפילה כיוון שהוא עומד לפני ה' נחשב **ככל התפילה** לעמוד לפני המלך אף אם לא כיוון **בכך להדיא בכל התפילה**, דהיינו שרצוינו להמשיך לכוון בתפילה על דעת המחשבה הראשונה, אלא שבפועל נפלו לו הרהוטים שלא מרצוינו, לא מתבטל בכך הכוונה הראשונה שכיוון בתחילת התפילה שהוא עומד לפני המלך, ולא חשיב מתעסוק, **כל העולה על דעת ראשונה הוא עשה.**

ובע"ז מצאנו בתוס' בזבחים (ב: ד"ה הא לשם פסח) לעניין מחשבת לשם בקדושים, שם חשוב מתחילה **שכל העבודה תהא לשם**, וכל מה שעולה על דעת ראשונה, סגי זהה מדינה, [אף שיש לחלק דלא דמי להתמן].

ג

ב' ביאור הטעם שהכוונה בברכה ראשונה מעכבות

זהה דהכוונה בברכה ראשונה מעכבות, ולא אמרין דסגי בכך שכיוון בתחילת הברכה ראשונה, הינו משום צורך לצורך עכ"פ לכוון ברכה אחת בתחילת שם"ע **לגלות דעתו שידעתו שהיא הכל בכוונה, וככ' במצוות פענה (פ"י מהלכות תפילה ה"א)** והטעם דהכוונה בברכה ראשונה מעכבות הוא כדאמרין בזבחים (ב): **כל העולה על דעת ראשונה הוא עשה.**

ג' ביאור אחר בטעם הדין שם לא כיוון בברכה ראשונה צריך לחזור

יעוד נראה דבר חדש זה, דלעולם יצא י"ח תפילה גם אם לא כיוון בכל הברכה הראשונה שהוא עומד לפני המלך, דהיינו שעכ"פ בתחילת התפילה כיוון זאת די בכך לגרור את כל התפילה שלאחריה על דעת המחשבה הראשונה. ומה **צרכי** לחזור הינו משום שלא קיים מצוות **תפילה 'כהלכתה'** ללא הכוונה בברכה ראשונה, והצריכו לחזור כדי לקיים מצוות **תפילה 'כהלכתה'** אף שעיקר חובת תפילה **קיים**.

ל. ועיקר הדבר למדוד גדרי כוונה בתפילה מקרבות, כבר מצאנו כן בשברי הלקט (ס"י י"ז) שהביא בשם הר"ר יעקב מגורייצ'יבורק דכשם שבקרבות אמרין "כל הזבחים שנזכחו בסתמא כשרים ועלוי לבאים לשם חובה", הוא הדין גם בתפלות שנתקנו נגד תמידים הרי הם כשרים ועלויים לבאים לשם חובה אף אם לא כיוון בתפילה זו.

ב'יאורים והנחות

קו

בזה יתיישב תמיית הביאור הלכה

ובזה יתיישב מה שתמיה הביאור הלכה (ריש סימן ק"א) על מה שכותב הרמ"א שבזמןינו שאין רגילים לכוון כ"כ בתפילה, לא הצורך לחזור אם לא כיוון בברכה ראשונה כיון שאנו תולים גם בפעם השנייה לא יכוון. ותמה הביאור הלכה דמכל מקום הiar ימשיך להתפלל, והרי מאחר שלא כיוון בברכה ראשונה הרי הוא כמו שמתפלל "מקצת תפילה" שלא יצא ידי חובתו, וכי מפני שקרוב שלא יכוין בברכה ראשונה נאמר לו שיברך עוד ברכות שבודאי לא יצא בהם כן, ועיי"ש שהנich הדבר בקושיא.

אמנם לדרכינו יתיישב היטב, ובאמת גם אם לא כיוון בברכה ראשונה קיים עיקר מצוות תפילה, אלא שלא קיים התפילה כהלכה, ולכן בזמןינו גם אם חוזר אנו תולים שלא יכוון ולא קיים המצווה כהלכה, אינו חוזר כדי לקיים המצווה כהלכה, ויוצא עיקר מצוות תפילה אף שהוא שלא כהלכה.

שוב הרואני בדברים אלו במנב"ט בספרו בית אלוקים שער התפילה פ"ג ובספרו אגרת דרך ה' פ"ג, עיי"ש.

